

Registreerimisnumber 10696600
MTR: EH, EJ, EK, EO, EP 10696600-0001
MATER: MK, MU, MO, MP 0019-00
Muinsuskaitseameti tegevusluba E 518/2010

Töö nr: 2017011

Koostaja: Inseneribüroo Urmas Nugin OÜ

Tellijä: Põlva Vallavalitsus

Objekti asukoht:

Põlva maakond Põlva vald Taevaskoja küla/Kiidjärve küla

SAESAARE ELEKTRIAAMA KINNISTUTE JA NENDE LÄHIALA DETAILPLANEERING

Planeerija: Kadi Tuul

SISUKORD

SELETUSKIRI	3
1. SISSEJUHATUS	3
1.1. Planeeringuala asukoht ja suurus.....	3
1.2. Detailplaneeringu koostamise alus ning planeeringu eesmärk.....	3
1.3. Arvestamisele kuuluvad materjalid ja olemasolevad geodeetilised alusplaanid.....	3
2. OLEMASOLEVA SITUATSIOONI KIRJELDUS	4
2.1. Planeeritava ala ja naaberkinnistute maakasutus	4
2.2. Kitsendused	4
2.2.1. Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala	4
2.2.2. Natura 2000 Ahja loodusala	5
2.3. Juurdepääsud ja teed	5
2.4. Olemasolevad ehitised	5
2.5. Haljastus	6
2.6. Tehnovõrgud	6
3. PLANEERINGUETTEPANEK	6
3.1. Planeeringuga kavandatu üldkirjeldus.....	6
3.1.1. Olemasolevad ja planeeritud hüdroelektrijaama kompleksi osad	6
3.2. Maa-ala kruntideks jaotamine ja planeeritud maakasutus	7
3.3. Olulisemad arhitektuurinõuded ehitistele	7
3.4. Ehitistevahelised kujud ja krundi hoonestusala piiritlemine.....	8
3.5. Juurdepääs, liikluskorraldus ja parkimine.....	8
3.6. Miljöõ ning keskkonnakaitse abinõud.....	8
3.7. Tehnovõrgud	10
3.7.1. Tuletõrje veevarustus	10
3.7.2. Elektrivarustus.....	11
3.7.3. Välisvalgustus	11
3.8. Kuritegevuse riske vähendavad nõuded ja tingimused	11
3.9. Servituudid ja kitsendused.....	11
3.10. KSH arvestamine planeeringus ja leevendusmeetmed planeeringu elluviimisega kaasneva keskkonnamõju vähendamiseks.....	12
3.11. Planeeringu rakendamine ja nõuded ehitamisele	13
4. KOOSTÖÖ JA KOOSKÕLASTUSTE KOKKUVÕTE	
JOONISED	
Joonis 1. Situatsiooniskeem M 1:10000	
Joonis 2. Olemasolev olukord M 1:500	
Joonis 3. Põhijoonis tehnovõrkudega M 1:500	
Joonis 4. Krundijaotuskava M 1:1000	

LISAD

SELETUSKIRI

1. SISSEJUHATUS

1.1. Planeeringuala asukoht ja suurus

Planeeringuala paikneb Põlvamaal Põlva valla (enne haldusreformi Põlva valla ja Vastse-Kuuste valla) territooriumil, Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal. Planeeringuala pindala on ca 0,97 ha.

1.2. Detailplaneeringu koostamise alus ning planeeringu eesmärk

Planeeringu koostamise aluseks on Vastse-Kuuste Vallavolikogu 29. märtsi 2012. a otsus nr. 7 Kiidjärve küla Saesaare Elektriijaama ja Taevaskoja küla Saesaare Elektriijaama kinnistute ja lähiala detailplaneeringu koostamise kohta.

Planeeringu eesmärkideks vastavalt Vastse-Kuuste Vallavolikogu lähtetingimustele on:

- Vahetult peale liigveelaskme voolurahustit sanitaarvooluhulga tagamiseks vajalike ehitiste rajamise võimaluste selgitamine;
- Ehitusõiguse ja hoonestustingimuste määramine;
- Tehnovõrkude asukoha ja servituutide vajaduse määramine ning kalapääsu rajamise võimaluste väljaselgitamine tulenevalt kehtivatest vee erikasutuslubadest ja Veeseaduse¹ § 40¹ lõikest 13.

Planeeringu koostamise aluseks on ka Põlva Vallavalitsuse 24. juuli 2012. a korraldus nr 182-k Põlva valla Taevaskoja küla Saesaare Elektriijaama kinnistu ja Kiidjärve metskonna maaüksuse 79 detailplaneeringu algatamise kohta.

Planeeringu eesmärkideks vastavalt Põlva Vallavalitsuse lähtetingimustele on:

- Saesaare paisul sanitaarvooluhulga tagamiseks vajalike ehitiste rajamise võimaluse selgitamine;
- ehitusõiguse, hoonestamistingimuste, tehnovõrkude asukoha ja servituutide vajaduse määramine;
- kalapääsu rajamise võimaluste väljaselgitamine ja tingimuste määramine.

1.3. Arvestamisele kuuluvad materjalid ja olemasolevad geodeetilised alusplaanid

Käesoleva detailplaneeringu aluseks on olnud:

- Planeeringu menetlemisel 2002. a Planeerimisseadus (RT I, 13.03.2014, 97) ning planeeringu sisu ja vormistuse osas 2015. a Planeerimisseadus (RT I, 19.03.2019, 104);
- Vastse-Kuuste Vallavolikogu 28.01.2010 a. otsusega nr 1 kehtestatud Vastse-Kuuste valla üldplaneering;
- Põlva Vallavolikogu 20.12.2018. a otsusega nr 1-3/60 kehtestatud Põlva valla üldplaneering 2029+;
- Põlva Vallavolikogu 18.12.2008. a otsusega nr 147 ja Vastse-Kuuste Vallavolikogu 30.09.2010. a otsusega nr 10 kehtestatud Ahja jõe maastikukaitseala üldplaneering;
- Saesaare Elektriijaama kinnistute ja nende lähiala detailplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine (OÜ Alkranel).

¹ Veeseadus (1994). RT I, 21.12.2011, 19

Planeeringu koostamisel on kasutatud OÜ Alt ja Ülevalt poolt 2013. a juulis koostatud geodeetilist maa-ala plaani täpsusastmega 1:500 (töö nr G971/2013). Kuna planeering algatati juba 2012. a, siis on pika planeerimisprotsessi jooksul (kõrgus)andmete võrreldavuse tagamiseks geodeetilise alusplaani koordinaadid riiklikus, kõrgused aga Balti (BK77) süsteemis. Üleminek EH2000 kõrgustele tagatakse edasise tegevuse käigus.

2. OLEMASOLEVA SITUATSIOONI KIRJELDUS

2.1. Planeeritava ala ja naaberkinnistute maakasutus

Planeeringualas asuvad Kiidjärve küla Saesaare elektrijaama katastriüksus (kü tunnus 87202:002:1072, sihtotstarve tootmismaa), Taevaskoja küla Saarejaama katastriüksus (kü tunnus 61901:001:1342, sihtotstarve tootmismaa) ja Kiidjärve küla Saesaare paisu katastriüksus (kü tunnus 87201:001:0246, sihtotstarve tootmismaa). Osaliselt jäävad planeeringualasse Kiidjärve küla Kiidjärve metskond nr 31 (kü tunnus 87202:002:1025, sihtotstarve maatulundusmaa) ja Taevaskoja küla Kiidjärve metskond 79 (kü tunnus 61901:001:1082, sihtotstarve maatulundusmaa) katastriüksused.

2.2. Kitsendused

Planeeringueelselt kehtivad alal järgmised kitsendused:

Tabel 1. Olemasolevad kitsendused

Kitsenduse nimetus	Kitsenduse ulatus
Kallasrada ¹	4 m tavalisest veepiirist
Kalda veekaitsevöönd ²	10 m tavalisest veepiirist
Kalda ehituskeeluvöönd ³	100 m tavalisest veepiirist*
Kalda piiranguvöönd ⁴	100 m tavalisest veepiirist
Elektriliini maakaabli kaitsevöönd	1 m mõlemale poole teljest
OÜ-le elektrilevi kuuluva alajaama kaitsevöönd	2 m ümber alajaama

¹ Veekogu veekaitsevööndi ulatus ning selles keelatud tegevuste loetelu on toodud Veeseaduses (RT I, 06.05.2020, 44).

² Kallasraja mõiste ja kitsenduse sisu on määratletud Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse¹ §-s 38 (RT I, 28.02.2011, 1).

³ Veekogu kalda ehituskeeluvööndi ulatus ja piirangu sisu on määratletud Looduskaitse seaduse §-s 38 (RT I 2004, 38, 258).

⁴ Kalda piiranguvööndi mõiste ja kitsenduse sisu on toodud Looduskaitse seaduse §-s 37 (RT I 2004, 38, 258).

* - Määratud Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala üldplaneeringuga, mis ütleb, et metsaaladel maastikukaitse ala piires on ehituskeeluvööndit laiendatud piiranguvööndini.

Vastavalt Põlva maakonnaplaneeringu 2030+ teemaplaneeringule „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ asub Saesaare HEJ I tähtsusklassiga (rahvusmaastik) Kiidjärve-Kärsa väärtuslikul maastikul ning Ahja jõe ürgoru ja Valgesoo rohevõrgustiku tuumalal (T7).

2.2.1. Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala

Planeeringuala asub kogu ulatuses Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal, Ahja jõe piiranguvööndis ja Taevaskoja sihtkaitsevööndis (paiknemine näidatud joonisel 2).

Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala (edaspidi kaitseala) kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja tutvustada Ahja jõe keskjooksu ürgorgu, selle lisaorge, oruveerudel esinevaid liivakivipaljandeid, allikaid, koopaid, ürgorgu ümbritsevaid kultuur- ja loodusmaastikke ning kaitsta ohustatud, haruldasi ja kaitsealuseid liike ja nende elupaiku. Vahetult planeeringualast väljapoole ida- ja lõunasuunas jäävad kaitsealustest taimeliikidest tähk-rapuntsel (*Phyteuma spicatum*) ja karukold (*Lycopodium clavatum*) leiukohad.

2.2.2. Natura 2000 Ahja loodusala

Maastikukaitseala piirid langevad kokku Natura 2000 loodusalaga, mille kaitse-eesmärgiks on loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270), allikad ja allikasood (7160), liivakivipaljandid (8220), vanad loodusbukad (9010) ja II lisa liikide saarmas (*Lutra lutra*; III kaitsekat.), harilik hink (*Cobitis taenia*; III kaitsekat.), harilik võldas (*Cottus gobio*; III kaitsekat.), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*; II kaitsekat.) elupaikade kaitse.

Lisaks ülalnimetatud liikidele elutseb vastavalt Eesti Looduse Infosüsteemile (EELIS) Ahja jões III kaitsekategooria liik harjus (*Thymallus thymallus*).

2.3. Juurdepääsud ja teed

Planeeringualale pääseb 618146 Kanariku-Kiidjärve teelt ning 6190073 Saesaare teelt. Juurdepääs hüdroelektrijaamale (HEJ) toimub mööda pinnaspaisu harja kulgevat kruusateed.

2.4. Olemasolevad ehitised

Ahja jõe keskjooksul paiknev Saesaare HEJ ligi 100 m pikkuse pinnaspaisuga on osa suurehitist – Saesaare paisjärvest (rajati 1953, EHR kood 221347981). Saesaare paisjärve paisutusest tulenevate keskkonnamõjude (setteprobleem) leevendamiseks on käesoleva detailplaneeringuga kaasnev KSH näinud ette Ahja jõe sissevoolule (endise Kiidjärve paisu lähedale) settetaskute rajamise. Settetaskud ja seonduvad kaldakindlustused rajatakse paisjärve juurdeehitusena ja eraldi tehtava projekti alusel.

Taevaskoja küla territooriumil asuval Saarejaama katastriüksusel (61901:001:1342) paikneb 1952. aastal valmis ehitatud ning 1991. aastal rekonstrueeritud Saesaare hüdroelektrijaama hoone, mille kasutamise otstarve on energeetikaettevõtte hoone. Täiendavalt on hoonet rekonstrueeritud 2012. aastal. Kahekorruselise hoone ehitusalune pind on Ehitisregistri andmetel 160 m². Lisaks asuvad katastriüksusel abihoone suurusega 28 m² ning elektrivõrgu alajaam suurusega 5 m².

Hüdroelektrijaama kompleksi kuuluvatest rajatistest üks osa pinnasepaisust koos veehaarde ja veetorudega paiknevad Kiidjärve küla Saesaare elektrijaama katastriüksusel (87202:002:1072, ehitisregistri kood 220156351) ja teine osa pinnasepaisust koos liigveelaskmega Saesaare paisu katastriüksusel (87201:001:0246, ehitusregistri kood 220647935). Hüdroelektrijaama kompleksi kuuluvad olemasolevad kanalid paiknevad Kiidjärve metskond nr 79 katastriüksusel (61901:001:1082).

Elektrijaama liigveelasu kapitaalremont teostati 2015-2016 Saesaare paisu rekonstrueerimisprojekti järgi (inseneribüroo Urmas Nugin OÜ).

HEJ koos tammiga on kantud RMK poolt 2005-2011. a koostatud pärandkultuuriobjektide nimistusse (nr.872:VEV:003). Põlva vald on arvanud HEJ hoone Põlva valla üldplaneeringuga 2029+ XX sajandi väärtusliku arhitektuuripärandi hulka.

2.5. Haljastus

Planeeringuala asub metsamaal ja on ümbritsetud kõrghaljastusega. Hüdrolektrijaama hoonete ja rajatiste vaheline ala on suhteliselt lage, pinnaspaisu nõlv on võsastunud.

2.6. Tehnovõrgud

Planeeringuala läbib keskpinge- ja madalpinge elektriliin.

Planeeringuala põhjaosas paikneb EOSTE:SAE elektrimaakaabelliin KKL2004995, mis on ühendatud olemasoleva elektrialajaamaga. Alajaamast kulgevad maakaabliga ühendused Saesaare HEJ hooneni ja veehaardeni (signalisatsioonikaabel).

Olemasoleva hoone ja veehaarde vahel paikneb kaks veetoru.

3. PLANEERINGUETTEPANEK

3.1. Planeeringuga kavandatu üldkirjeldus

Planeeringuga nähakse ette täiendava hüdroenergia tootmise võimalikkus, koos sanitaarvooluhulga (ökoloogiline miinimumvooluhulk, võimaldamaks ökosüsteemi toimivust) tagamisega ja kalapääsu rajamine.

Lisaks hüdroelektrienergia tootmise võimaldamisele on kõnealuse detailplaneeringu eesmärgiks planeeringualale selguse loomine läbi erinevate maakorraldustoimingute ettenägemise. Antud hetkel eksisteerib olukord, kus hüdroelektrijaam ja seda teenindavad rajatised paiknevad erinevatel kinnisasjadel, mis on erinevate omanike omandis.

Selleks, et tagada, et hüdroelektrijaam ja seda teenindavad rajatised saaksid tervikuna funktsioneerida, luuakse maakorralduslikult selleks võimalus. Lisaks näeb detailplaneering maakorraldustoimingud ette selleks, et maakorralduslik olukord vastaks tegelikule olukorrale ning kinnisasjade sihtotstarbed vastaksid tegelikkusele.

3.1.1. Olemasolevad ja planeeritud hüdroelektrijaama kompleksi osad

Saarejaama katastriüksusel paiknevad 2 olemasolevat hüdroelektrijaama hoonet, mis on ühtlasi planeeritud maksimaalne kinnistul lubatud hoonete arv. Olemasolevad hüdroelektrijaama hooned on ette nähtud säilitada algsel kujul, planeeringuga piiritletakse hoonete ümber ühtne hoonestusala (ehitusõigus on esitatud tabelina joonisel 3).

Hoonestusalale lisaks on planeeringualal asetsevatele kruntidele piiritletud hüdroelektrijaama ja kalapääsu teenindavate tehnorajatiste ja -hoonete ehitusala. Tehnohoone käesoleva planeeringu mõistes on kerghoone, mis tagab tehnovõrkude ja rajatiste toimimise ega oma muud funktsiooni. Tehnorajatiste ehitusala hõlmab mh sanitaarvooluhulga ehk ökoloogilise miinimumvooluhulga tagamiseks kavandatud laiendatud veehaarde (joonisel 3 tähistatud numbriga 4), elektrijaama teenindamiseks vajalikud kanalid (joonisel 3 tähistatud numbriga 1), vee-elustiku kaitsenõuetele

vastavate kalavõrede rajatised (joonisel 3 tähistatud lühenditega kv ja kk), olemasolevad pinnaspaisu ja liigveelaskme (joonisel 3 tähistatud numbrita 3 ja 5).

Pinnaspaisu ja kanalite nõlvad on planeeritud kindlustada, kindlustusvajadus täpsustub edasise projekteerimise käigus.

Et tagada turistidele ohutu juurdepääs vaatekohtadesse ja võimaldada ohutut ülepääsu liigveelaskmest, samuti tagada kalade rändeks vajalik paisust läbipääs, tuleb parandada liigveelaskme ja pinnaspaisu tehnilist seisundit. Suurvee läbilaskmise hõlbustamiseks tuleb täiendada liigveelaset. Kaladele paisust läbipääsu tagamiseks tuleb rajada kalapääs, mille üheks tehnilise lahenduse variandiks on KSH-s pakutud kruvikalapääs. Olemasoleva liigveelaskme ja pinnaspaisu rekonstrueerimiseks on Inseneribüroo Urmas Nugin OÜ poolt koostatud „Saesaare paisu rekonstrueerimise põhiprojekt“ (töö nr IB 59/2013), milles pakutakse ka kruvikalapääsu lahendus (vt. skeem 1).

3.2. Maa-ala kruntideks jaotamine ja planeeritud maakasutus

Käesoleva planeeringuga tehakse ettepanek liita planeeringualale jääv Saesaare paisu katastriüksus (87201:001:0246) ja Saesaare elektrijaama katastriüksus (87202:002:1072), eesmärgiga koondada hüdroelektrijaama pinnaspaisu osad ühele katastriüksusele Pos 1.

Saarejaama katastriüksus (61901:001:1342) säilib olemasolevate piiridega.

Osaliselt jäävad planeeringualasse Kiidjärve metskond nr 31 ja Kiidjärve metskond nr 79 katastriüksused. Kiidjärve metskond nr 79 katastriüksusel asuvad hüdroelektrijaama kanalid, mis on hädavajalikud hüdroelektrijaama toimimiseks. Hüdroelektrijaam koos kanalite alaga moodustavad ühtse terviku, mida on vajalik koos majandada ja hooldada. Käesoleva planeeringuga tehakse ettepanek moodustada Kiidjärve metskond nr 79 katastriüksuse jagamise teel eraldiseisev kinnistu (Pos 2) kanalite alale, et seda oleks võimalik vastavalt maaomanike vahel sõlmitavale kokkuleppele kas kasutada või koormata asjaõigusseaduses sätestatud alustel. Eraldiseisva krundi moodustamine on vajalik, kuna tegemist on kanalite maa-alaga, mille staatus kasutamisel on selgelt erinev ülejäänud metsamaa krundi kasutamisest. Maakorralduslikult on otstarbekas moodustada eraldiseisev katastriüksus.

Pos 2 planeeritud sihtotstarve on tootmismaa- elektrijaamade, alajaamade ja teiste energiat tootvate asutuste maa (Th).

Saarejaama (61901:001:1342) ja planeeritud krundi Pos 1 olemasolevat kasutuse sihtotstarvet (tootmismaa) täpsustatakse – uueks otstarbeks määratakse elektrijaamade, alajaamade ja teiste energiat tootvate asutuste maa (Th).

3.3. Olulisemad arhitektuurinõuded ehitistele

Planeeringuala ehitised kajastavad Eesti kultuuripärandit: HEJ koos tammiga on kantud RMK poolt 2005-2011. a koostatud pärandkultuuriobjektide nimistusse (nr.872:VEV:003) ning Põlva vald on arvanud HEJ hoone Põlva valla üldplaneeringuga 2029+ XX sajandi väärtusliku arhitektuuripärandi hulka. Seepärast on oluline maksimaalselt säilitada hoonete senist ilmet ja miljööd. Kõik planeeritud ehitised peavad sobima ümbritsevasse keskkonda. Rajatiste

kavandamisel tuleb silmas pidada, et need jääksid looduses võimalikult vähemärgatavaks ja tagaplaanile. Kasutada tuleb kvaliteetseid välisviimistlus-materjale, imiteerivate materjalide kasutamine on keelatud.

3.4. Ehitistevahelised kujad ja krundi hoonestusala piiritlemine

Ehitamisel ja ehitistevaheliste kujade määramisel on lähtutud Vabariigi Valitsuse 30.03.2017 määrusest nr 17 "Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded ning nõuded tuletõrje veevarustusele" ning EVS 812-6:2012 standardis toodust. Planeeringuga lubatud madalaim hoone tulepüsivusklass on TP3.

Planeeringuga ei kavandata uusi hooneid, olemasolevatele hoonetele on määratud hoonestusala. HEJ tehnorajatistele on määratud eraldi ehitusala, mille kogu ulatuses võib HEJ toimimiseks vajalikke rajatisi (sh. kalapääs) ehitada.

3.5. Juurdepääs, liikluskorraldus ja parkimine

Juurdepääs planeeringualale säilib 618146 Kanariku-Kiidjärve kõrvalmaanteelt ja 619007 Saesaare teelt.

Planeeringuala sisesed teed on ette nähtud kasutamiseks päästesõidukitele ja HEJ teenindatavatele sõidukitele hooldustööde teostamiseks. Teed säilivad olemasoleval kujul, eraldi parkimiskohti ei planeerita. Küllastajatele sõidukitega juurdepääsu planeeringualale ette ei ole nähtud, parkimiseks on võimalik kasutada Saesaare parkla kinnisasja (1902:001:0024).

Jalakäijate liikumine ja teed säilivad olemasoleval kujul.

Kanuumatkajate senine veesõidukite vettelaskmise koht planeeritud HEJ äravoolukanali piirkonnas nihutatakse kahe jõeharu vahelisele lõigule (ala on tähistatud joonisel 3). Kavandatud veesõidukite vettelaskmise ja veest võtmise kohta tuleb Looduskaitseaduse § 15 lõige 1 kohaselt tagada juurdepääs². Juurdepääsuks planeeritud liikumiskoridor on kujutatud joonisel 3.

Planeeritud rajatiste remondi- ja ehitustöödeks vajaliku rasketranspordi juurdepääsul järgida **keskkonnamõju leevendavaid meetmeid**: ühe variandina on võimalik betooni toruliini kaudu pumbata. Juhul kui betooni pumpamine osutub ebaotstarbekaks, tuleb Saesaare parkimisalalt kuni paisuni kulgev tee enne ehitustöid rekonstrueerida, kui piisavat rekonstrueerimist ei ole tehtud varem.

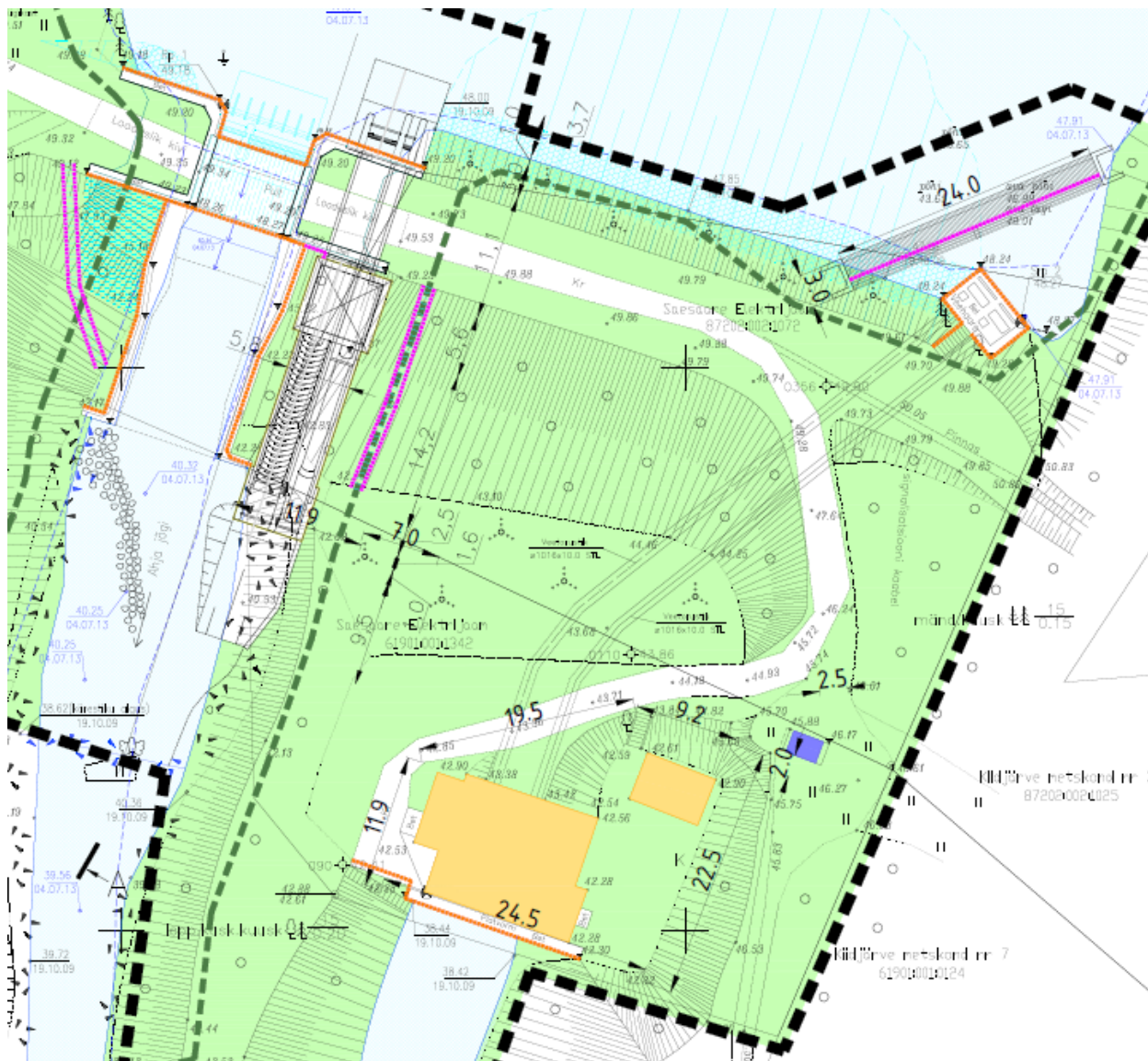
3.6. Miljöo ning keskkonnakaitse abinõud

Olemasolev haljastus on lubatud eemaldada mahus, mis on vajalik hüdroelektrijaama rajatiste ehitamiseks ning säilimiseks, samuti joonisel 3 määratud liikumiskoridorides takistusteta liikumiseks. Muus osas tuleb haljastus maksimaalselt säilitada, et säiliks kogu kompleksi kui pärandkultuuri objekti miljöo. Väärtusliku, sh miljööväärtusliku taimestiku väljaselgitamiseks

² Looduskaitseaduse § 15 lõige 1 sätestab, et kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndis või hoiualal olevad või kaitstava looduse üksikobjekti juurde viivad teed ja rajad on päikesetõusust päikeseloojanguni avalikuks kasutamiseks ning nende olemasolu korral peab kinnisasja valdaja tagama nimetatud ajal inimeste juurdepääsu kaitstavale loodusobjektile.

tuleks teostada haljastuse inventeerimine. Väärtuslikke taimekooslusi ja miljööväärtuslikke puuderühmi tuleb hoida ehitustegevusest puutumatusena võimalikult suurte gruppidega. Säilitatavate taimegruppide alale ei või teostada pinnase koorimist ega täitmist. Täpsemalt vt p.3.11.

Olemasolevad piirded tuleb renoveerida, juhindudes nende originaalvälimusest ning uued planeeritavad piirded rajada lähtuvalt renoveeritud piiretest. Erandiks on planeeritud treppide käsipuud, mis tuleb rajada puidust. Piirete asukohad on märgitud skeemil 1.

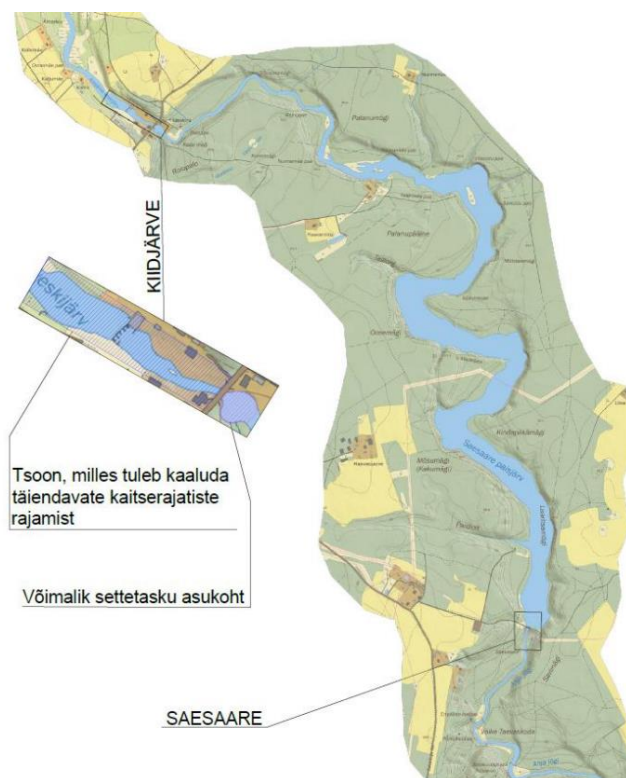
Skeem 1. Väljavõte Saesaare paisu rekonstrueerimise põhiprojektist (Inseneribüroo Urmas Nugin OÜ töö nr IB 59/2013).

Piirded. Oranž joon- olemasolevad renoveeritavad piirded, lilla joon- planeeritud uued piirded.

Planeeritud kruntidele pole lubatud ladustada ohtlikke jäätmeid. Tava- ning ohtlike jäätmete äraveoks tuleb sõlmida leping vastavat jäätmeluba või litsentsi omava ettevõttega.

Saesaare paisjärve on settinud suhteliselt vähe orgaanilisi setteid ning paisjärve hooldustööna lähima 20 aasta jooksul setteid eemaldada ei ole otseselt vajalik.

Planeeringuga kaasnevas KSH-s (25.04.2021. a seisuga) tehti paisutusega kaasnevate negatiivsete keskkonnamõjude leevendamiseks ettepanek detailplaneeringualast väljaspool Kiidjärve piirkonnas (endise Kiidjärve paisu lähedal) rajada täiendavaid kaitserajatisi: kaldakindlustusi ja settetaskuid (vt. skeem 2). Käesolev detailplaneering planeeringualast eemale jäävaid olemasolevate ehitiste (Saesaare paisjärv) juurdeehitisi ei käsitle. Nende kaitserajatiste ehitamiseks tuleb koostada eraldi ehitusprojekt. Skeemil 2 on esitatud perspektiivsete kaitserajatiste ligikaudne paiknemine.

Skeem 2. Täiendavate keskkonnakaitserajatiste asukoht detailplaneeringualast eemal.

3.7. Tehnovõrgud

Hüdroelektrijaama personal alaliselt kohapeal ei viibi, seepärast ei ole ette nähtud veevarustuse, reoveekanaliseerimise, sooja- ja sidevarustuse rajamist. Sademevee ärajuhtimine toimub isevoolselt, vastavalt olemasolevatele nõlvustele ning kalletele.

3.7.1. Tuletõrje veevarustus

Saesaare hüdroelektrijaam jääb Kiidjärve metskond nr 31 krundil (87202:002:1025) oleva lahtise tuletõrje veevõtukohta teenindusraadiusesse. Veevõtukoht asub Saesaare paisjärve läänekaldal, enne teenindussilda (asukoht näidatud joonisel 3).

3.7.2. Elektrivarustus

Varasema alajaama asemele on 2014. a alguses paigaldatud uus komplektalajaam. Sellest on ette nähtud ühendused olemasolevatele tootmiseadmetele ja planeeritud tootmiseadmetele. Perspektiivsete tehnorajatiste jaoks on planeeritud uus liitumine ja ühendus madalpingekaabliga komplektalajaama.

3.7.3. Välisvalgustus

Vajadusel lahendatakse välisvalgustus eraldi projektiga vastavalt planeeritud rajatiste paiknemisele.

3.8. Kuritegevuse riske vähendavad nõuded ja tingimused

Kuritegevuse riske vähendavate tingimuste esitamisel on lähtutud EVS-s 809-1:2002 toodust. Planeeringualal on kuritegevuse riskide vähendamiseks seatud järgmised tingimused:

- tagada planeeringuala korrashoid ja prügi kiire eemaldamine;
- tagada vastupidavate (vandaalikindlate) ja kvaliteetsete ehitusmaterjalide kasutamine;
- konkreetselt ja selgelt eristatavate juurdepääsude kasutamine;
- videovalve paigaldamine (eelkõige röövpüügi takistamiseks).

3.9. Servituudid ja kitsendused

Detailplaneeringuga tehakse ettepanekud krundi kasutamist kitsendavate servituutide seadmiseks. Elektrimaakaablitele ja alajaamale on seatud servituut Elektrilevi OÜ kasuks. Maakaablitele on määratud kaitsevöönd 1 m mõlemale poole kaabli teljest.

Kui Pos1 Saesaare pais ja Pos 2 Kiidjärve metskond nr 79 kruntide omanik ei ole nõus krunte võõrandama, kuid on sisuliselt nõus kasutusõiguse andmisega, on hüdroelektrijaama hoonete ja rajatiste hooldamiseks planeeritud servituut joonisele 3 kantud ulatuses. Seatava servituudi ulatuses võib vastavalt maaomanike vahel sõlmitavale kokkuleppele koormata Kiidjärve metskond nr 79 (61901:001:1082) ja Saesaare pais (87201:001:0246) maa asjaõigusseaduses sätestatud alustel.

Tammi ja rajatiste hooldamiseks on vajalik seada asjaõigusseaduses sätestatud alustel servituut ka Kiidjärve metskond nr 31 (87202:002:1025) maale.

Kanalite ja paisu hoolduseks seatakse servituut hüdroelektrijaama omaniku kasuks.

Juurdepääs veesõidukite vette- ja veest tõstmise kohani tuleb tagada vastavalt Looduskaitseaduse § 15 lg 1, mis sätestab, et kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndis või hoiualal olevad või kaitstava looduse üksikobjekti juurde viivad teed ja rajad on päikesetõusust päikeseloojanguni avalikuks kasutamiseks ning nende olemasolu korral peab kinnisasja valdaja tagama nimetatud ajal inimeste juurdepääsu kaitstavale loodusobjektile.

Kallasrajad juhitakse ümber planeeritud rajatiste ja hoonete ning HEJ teenindusala selliselt, et oleks tagatud liikumine läbi planeeringuala.

3.10. KSH arvestamine planeeringus ja leevendusmeetmed planeeringu elluviimisega kaasneva keskkonnamõju vähendamiseks

Detailplaneeringu koostamisel on tehtud koostööd keskkonnamõju strateegilise hindamise töögrupiga. Planeeringulahendus arvestab KSH soovitusi ja leevendavaid meetmeid. Alljärgnevalt on esitatud kokkuvõtte KSH toodud tulemustest ning leevendavatest meetmetest 25.04.2021. a seisuga. Ehitamisaegseid leevendavaid meetmeid vt p 3.11.

Natura 2000 ala leevendusmeetmed (KSH 25.04.2021):

Natura hindamise tulemusena leiti, et kavandatava tegevusega ei kaasne negatiivset mõju Ahja loodusala terviklikkuse säilimisele ja kaitse-eesmärkides nimetatud elupaigatüüpide ja liikide soodsale seisundile. Pigem on pikaajalises plaanis ette näha positiivse mõju avaldumist kaitse-eesmärkide täitmisele ja loodusala terviklikkusele. Seejuures tuleb alternatiivi I (krüvikalapääs) elluviimise korral rakendada järgmisi leevendavaid meetmeid:

1. Krüvikalapääsu projekteerimisel ja rajamisel tuleb leida tõhus lahendus tõusvate kalade suunamiseks paremale jõeharule ja optimaalseim viis peibutusvoolu suunamiseks krüvikalatõstuki sissepääsu juurde (detailsem teema käsitus ja konkreetsed ettepanekud on toodud KSH lisas 5).
2. Kalade allavoolu rände tagamisel tuleb leida maksimaalselt eri liikide vajadusi ja paisjärve muutuvat hapnikusisalduse dünaamikat arvestav lahendus, sh
 - allapääsuks krüviturbiini kasutamisel tuleb tagada turbiini kalasõbralikkus, mis tähendab turbiinilaba vett haarava serva pehmendust, viltust lõiget ja keerme ning voolusängi vahelist minimaalseks viidud (alla 1 cm) vahet;
 - allapääsu projekteerimisel allavoolu rändetee veevõtt kujundada suurema osa veesamba ulatuses, minimeerides ainult alumisest anoksilisest või ülemisest suvel soojenenud kihist (nt 1 m ulatuses) vee võtmise. Lisaks tuleb veevõtt paigutada kalda(paisu)nõlva vahetusse lähedusse, et piki nõlva liikuvate litofiilsete kalade veehaardesse sattumise tõenäosust suurendada.
3. Võldase asustamist Ahja jõkke tuleb ette näha paisjärve otsesest mõjualast ülesvoolu, nt jõed ja ojad elupaigatüübi piires. Täpsemad sobilikud kohad, asustamissagedus jms tehnilised asjaolud tuleb selgitada välja edasistes etappides, rakendades paralleelselt ka kalapääsu toime kontrollseiret.

Pinnavee ja veekeskkonnaga seotud leevendusmeetmed (KSH 25.04.2021):

- Paisjärve sette sissekande vähendamiseks kaaluda sissevoolule settetaskute rajamist, et siis vajadusel sealt setteid mehaaniliselt eemaldada ning hiljemalt 15 aasta pärast alustada järvesette täiendava eemaldamisvajaduse (KSH lisa 4) väljaselgitamisega.
- Määratleda senisest täpsemalt järve hapnikurežiimi, mille tulemusi kasutada mh projekteerimisel ja põhjakihi aereerimisvajaduste määratlemisel (KSH lisa 4).
- Kaaluda haugi täiendavat asustamist Saesaare paisjärve.

Maismaakeskkonnaga (sh maastikukaitseala ning kaitsealuste liikidega) seotud leevendusmeetmed (KSH 25.04.2021):

- Väärtuslikul maastikul tuleb säilitada arhitektuuriline ja maastikuline miljöo (detailplaneeringu ala kuulub Põlva maakonnaplaneeringu alusel I väärtusklassiga Kiidjärve-Kärsa väärtuslikule maastikule).

- Hinnata Saesaare parklast kuni HEJ-ni viiva kohaliku tee vastupanuvõimet rasketele veostele (betooni- ja pinnaseveod) ning vajadusel rakendada täiendavaid meetmeid enne ehitust (kui betooni ei pumbata töösooni).
- Vältida ehitusmaterjalide ja jäätmete mittekorrektset hoiustamist (sh lendumist).
- Töösooni läheduses olevate puude kahjustamise vältimiseks tuleb neile vajadusel paigaldada tüvekaitsed. Vajadus kooskõlastada Keskkonnaametiga.

Sotsiaalmajandusliku keskkonna ja inimese heaoluga seotud leevendusmeetmed (KSH 25.04.2021):

- Saesaare paisu omanikud peavad jõesängi (paisutusallas) puhastama sinna kukkunud puudest ja sellele järgnevalt järve sissevoolu osasse ladestunud settest (kasutamata kemikaale, soovitatav teostada ajavahemikul juuni-septembri lõpuni ja arvestades kalastiku kudeperioode ning lõheliste sügist rändeaega (sobiv tööaeg juuli-september)), kui see on nende tegevuse järgne.
- Suurvee aegadel - koostöös Kiidjärve endise paisu piirkonna elanikega läbi viia suurvee aegset seiret, mille alusel tuleb reguleerida ka Saesaare paisu läbilaskevõimet, tagades Kiidjärve tsoonis ehitiste püsivuse ning kalade läbilaske võimalused Saesaare juures. Vastava vajaduse ilmnemisel (Kiidjärvel), rakendada juba vee erikasutuslubades sätestatud miinimumtasel Saesaarel.

Detailplaneeringust sõltumatu KSH-s antud projektsuunis, seisuga 2021:

- Kiidjärve piirkonnas, kaldakindlustuste ja sette taskute vajadus ehk vastavate objektidega seonduvad tehnoloogilised ja rajamise / rakendamise (koos vastutavate osapoolte määramisega) detailsed põhimõtted määrata eraldi ja eraldiseisva projektiga, arvestades ka Kiidjärve paisu eemaldamisel toimunut, Kiidjärve maantesilla mõju ja projekteerimisel täpsustatavat infot.

3.11. Planeeringu rakendamine ja nõuded ehitamisele

Planeeritud kruntide ehitusõigused realiseeritakse huvitatud isiku poolt ehk hüdroelektrijaama rajatiste valdaja poolt. Planeeritud ehitised kohustub välja ehitama ehitusloaga ehitusprojekti alusel huvitatud isik.

Tehnovõrkude planeeritud lahendused tuleb realiseerida huvitatud isiku ja tehnovõrgu haldaja vahelisel kokkuleppel pärast vastavate servituudilepingute sõlmimist.

Katastripiiride muutmine ja moodustamine toimub vastavate maakorralduslike õigusaktide alusel omanike vahelisel kokkuleppel.

Käesolev detailplaneering on pärast kehtestamist aluseks planeeringualal edaspidi teostatavatele ehituslikele ja tehnilistele projektidele.

Detailplaneeringuga kavandatu on planeeritud ellu viia kahes etapis, vastavalt ehitusprojektile:

- Esimeses etapis rajatakse kalapääs ja rekonstrueeritakse liigveelase, mille ehitustegevuse ajaks tuleb rajada ka ajutised ehitusaegsed tõkkesammid.
- Teises etapis ehitatakse välja kalatõkkerajatised, mille ehitusaegseks perioodiks on samuti planeeritud rajada ajutised tõkkesammid.

Ehitustegevus tuleb teostada vee erikasutusloa alusel (pinnase paigaldamine veekogusse).

Detailplaneeringust tulenevad nõuded edasisele projekteerimisele ja ehitamisele

- Enne ehitusobjekti üleandmist ehitajale tuleb taimestik inventeerida (sh. miljööväärtuse seisukohalt), selgitada olemasolevad väärtused ning lisada digifotod säilitatavatest haljastuslikest objektidest. Ehitajale üleandmisel tuleb koostada üleandmise ja vastuvõtu akt, millele lisatakse taimestiku inventeerimise aruanne. Ehitamise ajal tuleb seirata taimestiku olukorda ning ehitamise lõppedes peab botaaniliselt ja miljööliselt väärtuslik taimestik olema säilitatud. Väärtuslikke taimekooslusi ja miljööväärtuslikke puuderühmi edasises piirkonna halduses esile tõsta ja tagada nende koosluste gruppide hooldatus.
- Töötsoonis ja külgnevatel aladel tuleb kaitsta botaaniliselt väärtuslikke ja miljööväärtuslikke taimekooslusi ja -grupe (puud, alustaimestik) tervikalana, paigaldades ajutise piirdeaia kaitstava taimerühma ümber. Kaitsepiirdest seespool on keelatud ehitusmehhanismidega liikumine, parkimine, soojakute paigaldamine, ehitusmaterjali või ülejääkpinnase ladustamine, tehnovõrkude paigaldamine vm. kaevamine – kõik, mis taimestikule negatiivset mõju võib avaldada. Arvestada, et puude juurestik ulatub võra projektsioonini maapinnal ja seal on see kõige altim kahjustustele (juurte lõhkumine kaevamisega, maapinna tihenemine jne). Edasisel projekteerimisel tuleb kaitstava taimestikuga alad märkida joonistele koos piirangutega.
- Töötsoonis ja külgnevatel aladel, kus liigutakse mehhanismidega ja kus taimerühmi tervikuna (paigaldatava kaitsepiirdega) kaitsta ei saa, tuleb puude kahjustamise vältimiseks neile paigaldada tüvekaitsed;
- Säilitatava taimestikuga alade piiramine kaitsepiirdega on vaja korraldada enne ehitustööde algust, pärast ehitusloa saamist. Vertikaalsed kaitsepiirde ja maapinna kaitse vahendid on vajalik paigaldada enne materjalide või masinate ehitusplatsile toomist ja enne lammutus-, arendus- või pinnasekoorimistööde alustamist.
- Ehitusplatsil võib puid likvideerida või ehitamisel ette jäävaid oksid kärpida vaid arborist.

KSH-st (25.04.2021. a seisuga) tulenevalt tuleb ehitustööde käigus:

- Maksimaalses ulatuses vältida tööde käigus tekkiva heljumi kandumist allavoolu.
- Tööd teostada madalveeperioodil.
- Paisjärve veetaset alandada järk-järgult (soovituslikult 0,1 m ööpäevas).
- Tagada tööde ajal piirkonna matkaradade kasutatavus ning vältida maksimaalselt ehitusmasinate liikumist piirkonnas õhtustel aegadel ja nädalavahetustel.

Detailplaneeringu KSH koostaja soovib detailplaneeringu rakendamisel kaaluda vähemalt alljärgnevaid seiremeetmeid.

Keskkonnaseiremeetmed detailplaneeringu rakendamisel (25.04.2021. a seisuga):

- Tööd veekogus:
 - seirepunktide asetus – üks tegevuse asupaigast ülesvoolu ja teine allavoolu. Proovivõtukoht peab olema esinduslik (keskkonnaministri 03.10.2019. a määrus nr 49 Proovivõtumeetodid) ja määratud atesteeritud proovivõtja poolt;

- seire sageduse – vähemalt tööde alustamisel ja lõpetamisel. KSH läbiviija näeb ühe võimalusena, et üldproove võetakse vähemalt kord kuus tööde teostamise ajal;
- proovidest analüüsida – vähemalt heljum, lahustunud hapnik, BHT₅, Nüld, Püld, NH₄⁺ ja pH;
- visuaalselt teostada pidevat ehk igapäevast seiret õli- ja kütuselekete (töödel kasutatavast rasketehnikast) jms asjakohase osas. Samuti pidada tööde päevikut, kuhu mh kantakse info veetasemete ja vooluhulkade kohta.
- (Kruvi)kalapääsu rajamise järgsete muutuste toimumise kontrollimiseks tuleb läbi viia kalastiku seire, mille puhul analüüsitakse mõlemal pool paisu asuvate sihtliikide populatsioonide geneetilist varieeruvust. Esinduslike andmete saamiseks tuleb seire läbi viia vähemalt kolmel korral: enne kalapääsu rajamist ning viis ja kümme aastat peale kalapääsu rajamist. Seire teostamisjaks sobib periood juulist septembrini, mil on võimalik tabada 0+ vanuses isendeid. Liike, mida enne kalapääsu rajamist ülalpool paisu ei leita, tuleb hilisemaks võrdlemiseks geneetiliselt analüüsida ka esimese seire läbiviimisel. Seire teostamiseks (sh esinduslike katsepüükide asukohtade määratlemine) tuleb koostada seirekava (rakendades vastavaks ajaks kogunenud ehk aktuaalseid teadmisi ka vähemalt Austria metoodilistest praktikatest / kriteeriumitest), kaasates selleks ihtüoloogi. Seirekavas tuleb arvestada ka võldase asustamise järgse seire vajadusega.
- Paigaldada vähemalt kaugvideovalve ja tagada röövpüüki minimeeriv jälgimine, võimalusel koostöös Keskkonnaametiga.
- Paigaldada asjakohased veetaseme mõõtelatid ka HEJ-st allavoolu. Tulemid kanda juba olemasolevatesse paisupäevikutesse.
- Koostöös Kiidjärve endise paisu piirkonna elanikega läbi viia suurvee aegset seiret (alternatiiv I või kuni senise olukorra jätkumiseni), kontrollimaks KSH ptk 4.5.4 sätestatud parameetrite paikapidavust (sh rakendatud meetmete efektiivsust) ning pidada arvestust settetaskute rajamise käigus ja selle järgselt eemaldatud settemahtude üle.
- Seisundi järgimiseks - minimaalselt kuue aasta jooksul järgida vähemalt iga kahe aasta tagant veekogu kihistumist (kuus punkti - kaks korda vastavas aastas), tulemuste alusel määrata edasise seire vajadus ja sisu. Viie aastase hooldusvälba ajal (üks kord) tuleb vähemalt ühe aasta jookusul, iga kuu, jälgida - pH, BHT₅, Nüld, Püld, NH₄-N (fikseerimaks mh seisundit), ühes kohas. Võttes siinkohal arvesse ka juhismaterjali ECOSTAT (2017), siis sama hooldusvälba raames fikseerida ka paisutatud jõelõigu ränivetikakooslus ning meetmed, millega saab vajadusel parandada ränivetikate ja kalda suurtaimestiku olukorda. Samuti määrata fütoplanktoni seisund.

Seletuskirja koostas: Kadi Tuul.

4. KOOSTÖÖ JA KOOSKÕLASTUSTE KOKKUVÕTE

KOOSKÕLASTAV INSTITUTSIOON	KOOSKÕLASTAJA (NIMI, AMET)	KOOSKÕLASTUSE KUUPÄEV	KOOSKÕLASTUSE TINGIMUS	KOOSKÕLASTUSE ASUKOHT
Päästeameti Päästkeskuse Inseneritehniline büroo	Margo Lempu, Lõuna päästkeskuse ohutusjärelevalve büroo nõunik	12.04.2018, kooskõlastus nr K- ML/16 ja 19.10.2020	-	Kausta lisa
OÜ Elektrilevi	Tatjana Borševitskaja	21.03.2018, kooskõlastus nr 4258356989	Tööjoonised kooskõlastada täiendavalt	Elektrilevi digitaalne andmebaas, kooskõlastus nr. 4258356989
Keskkonnaamet				
Riigimetsa Majandamise Keskus	Tiit Timberg, Põlvamaa metsaülem	04.04.2018, kiri nr 3- 1.20./943	-	Kausta lisa
AS Generaator	Jan Niilo, juhataja	21.03.2018	-	Kausta lisa

JOONISED

Joonis 1. Situatsiooniskeem M 1:10000

Joonis 2. Olemasolev olukord M 1:1000

Joonis 3. Põhijoonis tehnovõrkudega M 1:500

Joonis 4. Krundijaotuskava M 1:1000